

СТАНОВИЩЕ

От доц. Любомира Найденова Саздова, доктор, катедра „Теория и методика на кинезитерапията“, факултет „Обществено здраве, здравни грижи и туризъм“, Национална спортна академия „Васил Левски“, София.

ОТНОСНО

Дисертационен труд за присъждане на образователната и научна степен „Доктор“ в професионално направление 7.4. „Обществено здраве“

на тема:

„Мобилизационни и манипулационни прийоми за пациенти с увреди в шийния дял на гръбначния стълб“

с автор: Аяд Миляд Абдулхади Иштеуи

Научен ръководител: проф. Николай Попов, ДН

Хроничната болка в цервикалната област на гръбначния стълб е една от най-често срещаните мускулно-скелетни дисфункции сред населението. Тя има огромен негативен ефект както в социален, физически и психологически аспект, така и по отношение на качеството на живот на отделния индивид и обществото като цяло. В този смисъл темата на разглеждания от докторанта проблем е актуална и значима. Проучването е насочено към оценка на въздействието от приложението на мобилизационни и манипулационни техники в шийния дял на гръбначния стълб и е базирано както върху обширно проучване на литературата, така и на резултатите от проведен експеримент.

Дисертационният труд е представен на 119 стандартни машинописни страници, разработен е в достатъчен обем и отговаря на изискванията за такъв вид разработка. Онагледен е с 21 таблици, 17 фигури, 5 диаграми и 7 приложения. Библиографският списък включва 110 източника, всички на латиница.

В *Структурно отношение* дисертацията е представена в няколко основни раздела – Въведение; Проучване и анализ на литературата; Експериментална част на проекта; Общи заключения.

В *първата част (Въведение)* е представена организацията на докторската теза – дефиниране на проблема, целта на изследването, касаеща проучването на литературата, основните задачи на изследването, организацията на работа, методологията за проучване на литературата. В следващите глави на тази първа част от научната разработка са разгледани анатомичните особености на шийния дял на гръбначния стълб, болките в цервикалния отдел, неврологичното и функционалното изследване на пациентите и техниките за цервикална манипулация.

В *част втора Обзорът на литературата* за клиничната и фиотерапевтичната практика по проблема е разработен изключително задълбочено и целенасочено. Той представя данни от цялостен преглед и интерпретация на систематични проучвания и мета-анализи на рандомизирани контролирани изследвания, публикувани между януари 1999 и септември 2018 г. в PubMed/ MEDLINE, Cochrane, Embase, Cinahl, PsycInfo и Index to Chiropractic Literature. Направена е оценка на ефективността от прилагането на мобилизации и/ или манипулации с тази при други терапевтични подходи, както и оценка на въздействието им в краткосрочен и дългосрочен план. Тук добре проличава умението на докторанта да интерпретира литературата, а тази част от дисертационния труд представлява научен принос в теоретичен аспект. Авторските права на цитираните автори са спазени.

В *третата Експериментална част на научната разработка* е представена методологията на практическото изследване, проведено от дисертанта. Тук са дефинирани две основни цели, а именно да се оцени ефективността на приложени техники за мобилизация и манипулация в шийния отдел на гръбначния стълб и да се анализират промените по отношение на болката и обема на движение при пациенти с болка в цервикалния дял. Смятам, че обединяването им и конкретизирането би допринесло за по-прецизното дефиниране на целта на тази част от научната разработка. Представени са контингента, методите на изследване и оригинална методика на кинезитерапия, с акцент върху мобилизационни техники и манипулация на шийната част на гръбначния стълб. Добре би било критериите за включване и изключване на пациентите в експеримента да бъдат по-ясно определени, особено по отношение наличие на неврологична симптоматика и т.н. На базата на получените данни от изследването на пациентите се установява, че приложението на експерименталната методика води до значително, статистически достоверно намаляване на болката и увеличаване на подвижността на цервикалния отдел на гръбначния стълб. В *дискусията* получените резултати са анализирани и сравнени с данни от проучването на литературата.

В дисертацията са формулирани 5 *обобщаващи извода*, които произтичат основно от направеното обзорно проучване на литературата.

В представения ми за становище дисертационен труд могат да се очертаят няколко теоретични и практически *приноси*:

1. Направен е задълбочен системен литературен обзор и мета-анализ, касаещ физиотерапевтичния подход при болки в шийната област на гръбначния стълб.
2. Направена е оценка на ефективността от приложението на техники за мобилизация и манипулация в цервикалния дял на гръбначния стълб.
3. Разработена и апробирана е авторска методика за кинезитерапевтичен подход, с акцент върху мобилизационни и манипулационни техники и е оценен ефекта от приложението им при пациенти с болки в шийната област.

Във връзка с научното изследване са представени 3 *публикации*.

В заключение искам да кажа, че представеният ми за становище дисертационен труд на тема „Мобилизационни и манипулационни прийоми за пациенти с увреди в шийния дял на гръбначния стълб“ е оригинална разработка, с възможност за приложение в съвременната физиотерапевтична практика. Няма данни за наличие на плагиатство. Той отговаря на минималните национални изисквания, според Закона за развитие на академичния състав в Република България, за придобиване на образователна и научна степен „Доктор“. Давам **положителна оценка** и предлагам на членовете на Уважаемото научно жури да присъдят образователната и научна степен „Доктор“, в област на висшето образование 7. „Здравеопазване и спорт“, професионално направление 7.4. „Обществено здраве“, научна специалност „Кинезитерапия“ на Аяд Миляд Абдулхади Иштеуи.

София

07.04.2023 г.

Изготвил становището:

доц. Любомира Саздова, доктор

STANDPOINT

By **Assoc. Prof. Lyubomira Naydenova Sazdova, PhD**,
Department of Theory and Methods of Kinesitherapy, Faculty of Public Health, Health Care
and Tourism, National Sports Academy "Vassil Levski", Sofia

CONCERNING

Dissertation for awarding the educational and scientific degree "**Doctor**"

in the professional field 7.4. "Public Health"

on topic:

"Mobilization and manipulation interventions for patients with cervical spine injury"

Author: **Ayad Eshtewi**

Scientific Supervisor: **Prof. Nikolay Popov, DSc**

Chronic neck pain is one of the most commonly reported musculoskeletal pathologies in the general population. It has an immense negative impact both in social, physical and psychological aspects, as well as the quality of life of the individual and society as a whole. In this sense, the topic of the problem, considered by the doctoral student is current and significant. The study aims to evaluate the impact of the application of mobilization and manipulation techniques in the cervical spine and is based on both an extensive literature review and the results of a conducted experiment.

The *dissertation* is presented on 119 standard typewritten pages, developed in a sufficient volume and meets the requirements for this type of scientific paper. It is illustrated with 21 tables, 17 figures, 5 diagrams and 7 appendices. The bibliography includes 110 sources, all in Latin.

Structurally, the dissertation is presented in several main sections - Introduction; Literature review; Experimental part of the study; General conclusions.

The *first part (Introduction)* presents the organization of the doctoral thesis - definition of the problem, the purpose of the study concerning the literature review, the main tasks of the research, the organization and the literature research methodology. In the following chapters of this first part of the scientific paper, the anatomical features of the cervical spine, pain in the cervical region, the neurological and functional examination of patients and the techniques of cervical manipulation are discussed.

In the *second part, the Literature review* on the clinical and physiotherapeutic practice of the neck pain is developed extremely thoroughly and purposefully. It presents data from a comprehensive review and interpretation of systematic reviews and meta-analyses of randomized controlled trials published between January 1999 and September 2018 in PubMed/MEDLINE, Cochrane, Embase, Cinahl, PsycInfo and Index to Chiropractic Literature. An evaluation of the effectiveness of the application of mobilizations and/or manipulations with that of other therapeutic approaches was made, as well as an evaluation of their impact in the short and long term. Here, the doctoral student's ability to interpret the literature is clearly visible, and this part of the dissertation work represents a scientific contribution in a theoretical aspect. The copyright of the cited authors is respected.

In the *third Experimental part* of the scientific paper, the methodology of the practical research conducted by the dissertation is presented. Two main objectives are defined here, aimed to evaluate the effectiveness of applied mobilization and manipulation techniques in the cervical spine and to analyze changes in terms of pain and range of motion in patients with cervical pain. I believe that their unification and concretization would contribute to a more precise definition of the purpose of this part of the scientific work. The contingent, research methods and original physiotherapeutic methodology are presented, with an emphasis on mobilization techniques and manipulation of the cervical spine. It would be good if the criteria for inclusion and exclusion of patients in the experiment were more clearly defined, especially regarding the presence of neurological symptoms, etc. Based on the data obtained from the patients study, it is established that the application of the experimental methodology leads to a significant, statistically reliable reduction in pain and an increase in the mobility of the cervical spine. In the discussion, the obtained results were analyzed and compared with data from the review of the literature.

In the dissertation, 5 *general conclusions* are formulated, which result mainly from the literature review.

Several theoretical and practical *contributions* could be outlined in the dissertation submitted to me for a standpoint:

1. An in-depth systematic literature review and meta-analysis has been made regarding the physiotherapy approach for cervical pain.
2. An assessment of the effectiveness of the application of mobilization and manipulation techniques in the cervical spine has been made.

3. An author's methodology for a kinesitherapeutic approach has been developed and tested, with an emphasis on mobilization and manipulation techniques, and the effect of their application in patients with neck pain has been evaluated.

In connection with the scientific research, 3 *publications* are presented.

In **conclusion**, I want to say that the dissertation presented me for a standpoint on topic “**Mobilization and manipulation interventions for patients with cervical spine injury**” is an original development, with a possibility of application in the modern physiotherapeutic practice. No plagiarism was found. It meets the minimum of the national requirements according to the Law for the development of the academic staff in the Republic of Bulgaria, for acquiring the educational and scientific degree "*Doctor*". I give a **positive assessment** and propose the members of the Honored Scientific Jury to award the educational and scientific degree "*Doctor*" in the field of higher education 7. "Health and Sports", professional field 7.4. "Public Health", scientific specialty "Kinesitherapy" of **Ayad Eshtewi**.

Sofia,
07.04.2023

Prepared the standpoint:

Assoc. Prof. Lyubomira Sazdova, PhD